

Начало>Съдебни процедури>Граждански дела>Събиране на доказателства

В областта на гражданското правосъдие текущите процедури и производства, започнали преди края на преходния период, ще продължат съгласно правото на ЕС. Въз основа на взаимно споразумение с Обединеното кралство порталът e-Justice ще поддържа информацията, свързана с Обединеното кралство, до края на 2024 г.

Събиране на доказателства**Шотландия****1 Тежест на доказване****1.1 Какви са правилата във връзка с тежестта на доказване?**

Стандартът на доказване при граждански дела в Шотландия е този на прилагане на принципа за баланс на вероятностите, при който тежестта на доказване пада върху страната, която се стреми конкретен въпрос да бъде решен в нейна полза. За да е възможно това, въпросната страна трябва да приведе достатъчно доказателства в подкрепа на твърденията си. Ако по конкретен въпрос са представени доказателства, в резултат на което е постигнато крехко равновесие по доказваното обстоятелство, страната, която се позовава на него като част от аргументацията си, може в крайна сметка да се окаже губеща по този въпрос.

1.2 Съществуват ли правила, които освобождават някои факти от необходимостта да бъдат доказвани? В кои случаи? Възможно ли е да се обори определена правна презумпция чрез представяне на доказателства?

При определени обстоятелства тежестта на доказване по конкретен въпрос пада върху дадена страна, но тази страна не е длъжна да представи всички доказателства или да приведе каквито и да било преки доказателства в негова подкрепа. Това се случва в 4 основни ситуации:

- i) когато в полза на една от страните е установена презумпция;
- ii) когато въпросът се повдига по съдебен ред, т.е. разглежданите проблеми са въпроси, които могат да бъдат установени незабавно от безспорно точни източници;
- iii) когато въпрос между страните има силата на пресъдено нещо, т.е. не се допуска повторно разглеждане в последващи случаи на въпрос, по който вече е постановено решение;
- iv) когато твърдението е официално признато от насрещната страна още в самото начало.

Съществуват 3 основни категории презумпции.

Те са:

необоримите законови презумпции — те представляват точно установени принципи на правото, които не могат да бъдат „оборени“ или оспорени чрез доказване на противното;

оборимите законови презумпции — те могат да бъдат опровергани с доказателства, които показват, че в конкретния случай не е сигурно, че може да се достигне до конкретно заключение само въз основа на конкретен факт. Въпреки това, освен ако не бъдат представени доказателства за противното, вероятно ще бъде достигнато до това заключение;

оборимите фактически презумпции — те произтичат от фактите по конкретни случаи, извлечени от обикновения човешки опит. Що се отнася до оборимата фактическа презумпция, факт А обикновено означава факт Б, но тъй като невинаги случаят е такъв, съдът ще разгледа опровергаващи доказателства.

1.3 До каква степен съдът трябва да е убеден в даден факт, за да го използва за обосноваване на решението си?

Няма законови норми, уреждащи „тежестта“, която се придава на конкретно доказателствено средство, и това е въпрос, който трябва да бъде решен от съдията и съдебните заседатели. Страната, която носи тежестта на доказване по конкретен въпрос, трябва да представи убедителни за съда доказателства, че нейната версия на фактите е по-правдоподобна от тази на опонентите ѝ.

2 Събиране на доказателства**2.1 За събирането на доказателства винаги ли е необходимо искане от страна по делото или в някои случаи съдията може да събере доказателства по собствена инициатива?**

Съдията не може да разпорежда провеждането на разследвания по дадено дело по свой почин, нито може да призовава свидетели или да ги разпитва насаме. Когато по делото се изисква да бъдат приведени доказателства, съдията взема решение по делото, след като изслуша страните във връзка с доказателствата, които те са решили да представят.

2.2 Какво следва, след като събирането на доказателства по искане на страна по делото бъде допуснато?

По принцип, след като страните са приключили писмените си изложения, те могат да поискат от съда да определи вида доказателство, което да бъде представено. Във фазата на доказване страните ще представят пред съдията доказателства, които смятат, че доказват твърденията им.

2.3 В кои случаи съдът може да отхвърли искане на страна по делото за събиране на доказателства?

В случаи, при които съдът постановява, че дадено доказателствено средство е недопустимо.

За да бъде допустимо дадено доказателство, то трябва да отговаря на две изисквания: да е релевантно и да отговаря на императивните правила относно доказването.

2.4 Какви са различните видове доказателствени средства?

Съществуват 3 вида изслушвания, по време на които могат да се представят доказателства по съществото на дадено дело. Това са изслушвания с представяне на доказателства, изслушвания с представяне на доказателства, преди да бъде взето решение, и производства с участието на съдебни заседатели. Доказателство, представено преди вземане на решение, е доказателство по дело, в което съдът счита за необходимо да изслуша показанията на двете страни, преди да вземе решение по всички правни въпроси, по които може да бъде взето такова решение, за да постанови окончателно решение по делото. Почти всички изслушвания във връзка с доказателства протичат чрез представяне на доказателства или представяне на доказателства преди вземане на решение и само много рядко случаите се разглеждат в рамките на производство с участието на съдебни заседатели. Производства с участието на съдебни заседатели са възможни единствено във Върховния съд по граждански дела по конкретни видове дела, както и в специализирания Шерифски съд, разглеждащ дела, свързани с телесни повреди.

2.5 Какви са начините за снемане на свидетелски показания и различават ли се те от средствата, използвани за снемане на експертни заключения? Какви са правилата във връзка с представянето на писмени доказателства и експертни заключения/становища на вещи лица?

Обикновено показанията се снемат по 3 начина: чрез снемане на устни показания, представяне на веществени доказателства и документални доказателства.

Устните показания включват доказателства, основани на слухове, когато свидетелят просто разказва това, което някой е видял или чул. Доколкото това е възможно, практиката е свидетелите да присъстват в съда, за да дадат показания, така че да могат да бъдат подложени на разпит и кръстосан разпит.

Понякога веществените доказателства са материални и физически, и трябва да бъдат депозириани като „представен материал“. Обикновено, за да бъде допустимо дадено доказателствено средство, поне един свидетел трябва да говори във връзка с него.

Документалните доказателства могат да бъдат писмени, разпечатани или записани по някакъв друг надежден начин, като например на лента, видеокасети, CD или по електронен път, като следва също да бъдат депозириани като представен материал. От вещите лица обикновено ще се изисква да се явят в съда, за да дадат показания, напр. да свидетелстват в подкрепа на заключение, депозирано като представен материал.

Писмени доказателства, като например клетвена декларация, обикновено се допускат и приемат като доказателство в граждански производства. Вещите лица обикновено присъстват в съда, за да представят своето становище като доказателство в производството. В много случаи вещото лице ще говори в подкрепа на заключение, депозирано като представен материал.

2.6 Има ли доказателствени средства, които се ползват с по-голяма доказателствена сила от други?

Съществува общо правило, че най-добрите доказателства трябва да бъдат представени в хода на делото. В Шотландия се придава по-голяма стойност на устните свидетелски показания, отколкото на други доказателствени средства, тъй като свидетелят може да предостави на съда информация от първа ръка за това, което е видял или чул.

2.7 За доказването на определени факти, задължително ли е използването на определени доказателствени средства?

При определени обстоятелства се изисква писмен документ. Например за сключването на договор, свързан със земя, под формата на договор за доверително управление, където дадено лице се обявява за едноличен попечител или на собственото си имущество, или на имущество, което може да придобие, или при изготвянето на завещание, завещателно разпореждане и споразумение, или кодицил.

В случаите, когато е налице позоваване на документални доказателства, трябва да бъде представен и оригиналът на документа, освен ако страните не са приели или копие на оригиналния документи, или такъв документ, който е надлежно заверен като действително копие от лицето, което го е изготвило.

2.8 По закон свидетелите длъжни ли са да дадат показания?

Като цяло всеки свидетел, за когото е посочено, че трябва да даде показания, е задължен да го направи.

2.9 В кои случаи те могат да откажат да свидетелстват?

В случаите, когато свидетелите имат привилегия да не отговарят на въпроси, например комуникацията между правен съветник и неговия клиент. В шотландското право съществува и общо правило, съгласно което човек не може да бъде принуден да даде показания срещу себе си. Свидателят има право да откаже да отговори на въпрос, когато изречена от него истина може да доведе до извършване на престъпление или да представлява признание за изневяра, а изричането на неистина може да доведе до обвинение в лъжесвидетелстване.

2.10 Може ли лице, което откаже да свидетелства, да бъде санкционирано или принудено да даде показания?

Ако лицето откаже да даде показания, то може да бъде принудено да свидетелства под заплахата от обвинение в неуважение към съда. Ако свидетелят откаже да даде показания е възможно като доказателство да бъде депозирано и предишно негово изявление.

2.11 Има ли категории лица, от които не може да бъдат снети показания?

Не. Със Закона от 2004 г. относно уязвимостта на свидетелите е премахната „проверката за способност да се свидетелства“ за свидетели в наказателното и гражданското производство, така че доказателства не са недопустими единствено поради факта, че свидетелят не разбира задължението да дава верни показания или не прави разликата между истина и лъжи. Съдията или съдебните заседатели са тези, които решават дали свидетелските показания са надеждни и достоверни с оглед на всички представени по делото доказателства.

2.12 Каква е ролята на съдията и страните при разпита на свидетел? При какви обстоятелства свидетел може да бъде разпитан чрез използването на видеоконферентна връзка или други технически средства?

Ролята на съдията е да гарантира, че когато свидетелят дава показания, той бива разпитван от страните по справедлив начин. Съдията трябва също така да действа безпристрастно. Той може също да задава въпроси, за да изясни например въпрос, който остава неясен, или да насочи разпита в друга посока, която смята за уместна. Ролята на страните е да водят разпита на съответните си свидетели, които на свой ред ще бъдат подложени на кръстосан разпит от другата страна или страни.

Съгласно Закона от 2004 г. относно уязвимостта на свидетелите (Шотландия) уязвимите свидетели (както е посочено в закона) имат право да подадат молба за специални мерки (напр. видеоконферентна връзка на живо, екран, поддръжник), които да им бъдат в помощ при даване на показания. При определени производства съгласно Закона на Шотландия от 1995 г. за закрила на децата свидетелските показания могат да бъдат снемани чрез видеоконферентна връзка на живо.

3 Преценка на доказателствата

3.1 Набавянето на доказателства по незаконосъобразен начин от страна по делото ограничава ли съда да ги вземе предвид при постановяването на решение?

Съдът разполага с право на преценка по отношение на изключването на доказателства, които са били събрани по неправилен начин, като се подчинява на основната цел на интересите на правосъдието.

3.2 Показанията на страна по делото смятат ли се за доказателство?

Ако страна в гражданско дело даде показания, при постановяване на решението съдът ще ги вземе под внимание заедно с всички други доказателства, които е разгледал.

Последна актуализация: 09/09/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.